

Sygn. akt I Ns 505/16

POSTANOWIENIE

Dnia 12 kwietnia 2017 roku

Sąd Rejonowy w Zgierzu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodnicząca : Sędzia SR Anna Anduła-Dzikowska

Protokolant : st.sek.sąd. Ewa Napieralska-Dłużniewska

po rozpoznaniu w dniu 29 marca 2017 roku w Zgierzu na rozprawie sprawy

z wniosku **R. S. (1)**

z udziałem **W. S. (1)**

o stwierdzenie nabycia spadku po **Z. S. (1)**

postanawia:

1. stwierdzić, że spadek po **Z. S. (2)** z domu **T.**, córce **J. i M.** zmarłej w dniu 21 lutego 2014 roku w **Z.**, ostatnio stale tam zamieszkałej, na podstawie testamentu z dnia 4 czerwca 2013 roku otwartego i ogłoszonego w niniejszej sprawie w dniu 23 września 2015 roku nabył syn **R. S. (1)** w całości;
2. zasądzić od **W. S. (1)** na rzecz **R. S. (1)** kwotę 377,00 (trzysta siedemdziesiąt siedem 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego oraz opłaty od udzielonego pełnomocnictwa;
3. nakazać pobrać od **W. S. (1)** na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Zgierzu kwotę 928,36 (dziewięćset dwadzieścia osiem 36/100) złotych tytułem nieuiszczonych wydatków.

Sygn. akt I Ns 505/16

UZASADNIENIE

W dniu 15 czerwca 2015 roku **R. S. (1)** wystąpił o stwierdzenie nabycia spadku po **Z. S. (1)**.

(wniosek – k. 2)

Załączony do wniosku testament po zmarłej **Z. S. (1)** został otwarty i ogłoszony w dniu 23 września 2013 roku.

(protokół z otwarcia i ogłoszenia testamentu – k. 13)

Postanowieniem z dnia 24 września 2015 roku Sąd Rejonowy w Zgierzu stwierdził, że spadek po **Z. S. (1)** na podstawie testamentu notarialnego z dnia 4 czerwca 2013 r. Rep. A nabył w całości syn **R. S. (1)**.

(postanowienie – k. 18)

Na skutek apelacji uczestnika **W. S. (1)** Sąd Okręgowy w Łodzi, III Wydział Cywilny Odwoławczy uchylił zaskarżone postanowienie, zniósł postępowanie od dnia 23 września 2015 roku oraz przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Zgierzu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

(apelacja uczestnika – k. 23-25, postanowienie SO w Łodzi wraz z uzasadnieniem – k. 38-40)

W piśmie dnia 2 czerwca 2016 roku uczestnik zakwestionował ważność testamentu Z. S. (1) z dnia 4 czerwca 2013 roku Rep. A(...)

(pismo procesowe uczestnika – k. 49-50)

Na rozprawie w dniu 26 sierpnia 2016 roku wnioskodawca poparł wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po Z. S. (1). Uczestnik W. S. (1) przyłączył się do wniosku. Wnioskodawca złożył zapewnienie spadkowe.

(protokół rozprawy z dnia 26.08.2016 r. – k. 63-63v. , postanowienie – k. 62)

W dalszym toku postępowania pełnomocnik wnioskodawcy popierał wniosek wnosząc o stwierdzenie nabycia spadku po spadkodawcy na podstawie testamentu z dnia 4 czerwca 2013 roku Rep. A nr(...), zaś pełnomocnik uczestnika na podstawie ustawy. Na ostatnim terminie rozprawy pełnomocnik uczestnika wnosił o nieobciążanie go kosztami zastępstwa prawnego wnioskodawcy i rozliczenie kosztów postępowania na zasadzie art. 520 § 1 k.p.c.

(protokół rozprawy z dnia 29.03.2017 r. – k. 248, płyta CD z nagraniem k. 242 00:00:58-00:01:36)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Z. S. (1) mieszkała przy ulicy (...) w Z.. Mieszkanie dostała po swoim ojcu.

(bezsporne, nadto zeznania J. S. – k. 184-184v., zeznania W. S. – k. 240-241, płyta CD z nagraniem – k. 242v. 00:23:21-00:39:39)

Z. S. (1) chciała mieszkanie przekazać po równo swoim synom R. i W..

(odpis skrócony aktu urodzenia W. S. (1) – k. 5, odpis skrócony aktu urodzenia R. S. – k. 6, zeznania M. K. – k. 183v.-184, zeznania W. S. – k. 240-241, płyta CD z nagraniem – k. 242v. 00:23:21-00:39:39)

Jesienią 2011 roku Z. S. (1) wyprowadziła się ze swojego mieszkania do syna R. S. (1) przy ulicy (...) w Z., a jej mieszkanie zostało wynajęte P. P. (1) i jego konkubinie M. D. (1).

(zeznania P. P. – k. 182-183v.)

Z. S. (1) mieszkając u swojego syna miała się opiekować jego dziećmi.

(zeznania W. S. – k. 240-241, płyta CD z nagraniem – k. 242v. 00:23:21-00:39:39)

Z. S. (1) nie chciała się wyprowadzać do syna R. S. (1). Narzekała, że syn krzyczy na nią. Miała natomiast dobre zdanie o swojej synowej N. S..

(zeznania M. D. – k. 209-210)

Chciała zamieszkać ze swoim drugim synem W. S. (1), ale jej synowa J. S. (2) nie mogła opiekować się teściową.

(zeznania W. S. – k. 240-241, płyta CD z nagraniem – k. 242v. 00:23:21-00:39:39, zeznania J. S.- k. 184-184v., zeznania M. K. – k. 183v.-184)

Syn W. S. (1) pracował w tym czasie za granicą w H.. Przyjeżdżał do kraju 2-3 razy w roku. Nie miał czasu aby interesować się sprawami swojej matki. Z. S. (1) opiekowała się jej synowa N. S..

(zeznania W. S. – k. 240-241, płyta CD z nagraniem – k. 242v. 00:23:21-00:39:39)

Syn R. S. (1) również pracował za granicą. Czasami na krótko przyjeżdżał do kraju..

(zeznania J. S. – k. 184v.)

Pod koniec 2011 roku i na początku 2012 roku miały miejsce takie sytuacje, że Z. S. (1) wychodziła z mieszkania od syna R. i zapomniała drogi powrotnej do domu. Wtedy straż miejska bądź osoby obce przyprowadzały ją do jej mieszkania przy T.

w Z.. Z. S. (1) pozostawała wtedy w normalnym kontakcie słownym. Poznawała swoje mieszkanie. R. S. (1) bądź N. S. przyjeżdżali po Z. S. (1) i zabierali ją do siebie.

(zeznania P. P. – k. 182v.-183, zeznania M. D. – k. 209-210)

Z. S. (1) czasami przyjeżdżała do swojego syna W., do J.. Wtedy nie miała problemów z komunikacją z innymi. Ostatni raz była u syna kiedy świętowali 18 urodziny jej wnuka M. S.. Wtedy nie była zbyt rozmowna.

(zeznania M. K. – k. 183v.184)

W dniu 4 czerwca 2013 roku Z. S. (1) sporządziła testament notarialny przed asesorem notarialnym A. K. (1), zastępcą notariusza T. Ś., w Kancelarii Notarialnej w Z., Rep. A nr(...). Stan psychiczny spadkodawczyni nie budził wątpliwości notariusza. Spadkodawczyni była w stanie podać wszystkie dane niezbędne do sporządzenia aktu notarialnego, wiedziała jaką czynność chce dokonać. Testatorka własnoręcznie podpisała się pod testamentem.

(zeznania świadka A. K. k. 185 – 185v.)

Notariusz sporządzająca testament nie miała żadnych wątpliwości co do stanu psychicznego Z. S. (1).

(zeznania A. K. – k. 185-185v.)

Na mocy wspomnianego testamentu, spadkodawczyni oświadczyła , że do całego spadku jaki po niej pozostaje powołuje swojego syna R. S. (1).

(wypis testamentu notarialnego z dnia 4 czerwca 2013 roku – k. 3)

Z. S. (1) przebywała w (...) w Z. od dnia 11 czerwca 2013 roku do 16 lutego 2014 roku. Kiedy była przyjmowana do ośrodka przyjmowała tylko leki na nadciśnienie.

(zeznania J. S. – k. 184v., zeznania J. O. –k. 185v.-186)

W czasie pobytu w ośrodku wymagała całodobowej opieki przy myciu, kąpiel, ubieraniu. Potrzebowała pomocy przy sporządzaniu posiłków. Zdarzało się, że zapominała imion synów i nie pamiętała gdzie mieszka dokładnie mieszka. Miała problemy z nazewnictwem przedmiotów. Nie kontrolowała swoich potrzeb fizjologicznych. Przyjmowała lek haloperidol na wyciszenie oraz leki obniżające ciśnienie i związane z leczeniem cukrzycy.

(zeznania J. S. – k. 184v., zeznania J. O. –k. 185v.-186)

W dniu 15 maja 2013 roku J. S. (2) rozmawiała ze swoją teściową. Z. S. (1) była wtedy mało rozmowna.

(zeznania J. S. – k. 184v.)

Umowa z ośrodkiem opieki została rozwiązana, ponieważ R. S. (1) nie płacił za pobyt swojej matki. Zaległości wynosiły około 3.500 złotych. Z. S. (1) została zabrana z domu opieki w stanie dobrym.

(zeznania J. O. – k. 185v.-186)

Z. S. (1) zmarła 21 lutego 2014 roku w Z..

(odpis skrócony aktu zgonu – k. 6)

Z. S. (1) leczyla się z powodu hipokaliemii, cukrzycy typu 2, nadciśnienia tętniczego i miażdżycy. W 2010 roku była hospitalizowana z powodu urazu głowy, klatki piersiowej i kolana lewego, a w 2013 roku z powodu złamania przekrętarsowego kości udowej lewej. W trakcie hospitalizacji Z. S. (1) mogła być bardzo złym stanie somatycznym, co mogło wpłynąć na jej zły stan psychiczny. Od 2010 roku cierpiała na zespół otępienny, którego objawy stopniowo się nasilały, z okresami poprawy i zaostrzeń. Z. S. (1) nie przechodziła badań lekarskich, które pozwoliłyby na ustalenia stopnia zaburzeń otępiennych. Spadkodawczyni przed 2013 rokiem nigdy nie była badana ani konsultowana psychiatrycznie. Otępienie spadkodawczyni miało podłoże naczyniowe, które charakteryzowało się zmiennością obrazu i nasilenia. Tylko zaburzenia otępienne typu głębokiego znoszą zdolność orientacji co do czasu i miejsca. Natomiast zaburzenia otępienne średniego stopnia albo lekkie przejawiają się zaburzeniami pamięci świeżej i dawnej. Wtedy pojawia się epizod zabłądzenia, trudności trafienia do domu. Zaburzenia te występowały w czasie kiedy został sporządzony testament, ale ich nasilenie zaburzeń nie było na tyle duże, aby uniemożliwiło Z. S. (1) jego sporządzenie. Jest wysoce prawdopodobne, że stan psychiczny w czasie sporządzenia przez nią testamentu w dniu 4 czerwca 2013 roku nie wykluczał jej zdolności do świadomego lub swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli.

(dowód: dokumentacja medyczna k. 77-164, k. 180, pisemna opinia biegłego z zakresu psychiatrii k. 217 – 224, ustna opinia biegłego z zakresu psychiatrii – k. 238-239, płyta CD z nagraniem – k. 242v. 00:02:33-00:19:46)

Przedmiotowy stan faktyczny ustalono na podstawie zebranego materiału dowodowego w postaci zeznań świadków, które były spójne, logiczne i wzajemnie korelowały ze sobą. Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowani tych relacji i uznał je za wiarygodne źródło dowodowe.

Istotną kwestią podlegającą rozpoznaniu i ocenie była zdolność spadkodawczyni do testowania z uwagi na występujące u niej zaburzenia otępienne. Sąd w tej mierze oparł się na wydanych opiniach biegłego z zakresu psychiatrii, uznając je za rzetelne, sporządzone zgodnie z wymogami specjalistycznej wiedzy, zawierającą pełne i fachowe ustosunkowanie się do pytań Sądu. Wnioski przedstawione w sporządzonej opinii zarówno pisemnej jak i ustnej, zostały oparte na zgromadzonym materiale dowodowym w postaci dokumentacji lekarskiej Z. S. (1), jak również poparte doświadczeniem własnym biegłego. Biorąc pod uwagę podstawy teoretyczne opinii, sposób motywowania oraz stopień stanowczości wyrażonych w nich wniosków Sąd uznał je za w pełni miarodajne i wyczerpujące.

Sąd Rejonowy zważył co następuje:

W obecnie obowiązującym systemie prawa istnieją dwa tytuły powołania do spadku, a mianowicie przepisy ustawy oraz wola spadkodawcy wyrażona w testamencie odpowiadającym wymaganiom formalnym. Pierwszeństwo przyznano woli spadkodawcy, skoro do dziedziczenia ustawowego dochodzi jedynie, gdy nie został sporządzony ważny testament.

Z. S. (1) dokonała w drodze testamentu rozporządzenia na wypadek śmierci. Testatorka sporządziła testament w ten sposób, że oświadczyła swoją wolę przed notariuszem.

W rozpoznawanej sprawie decydujące znaczenie ma rozstrzygnięcie kwestii ważności testamentu Z. S. (1).

Dokument ten jest ważny. Ważność testamentu należy rozpatrywać z punktu widzenia formy testamentu, zdolności testowania spadkodawcy, wad oświadczeń woli oraz treści testamentu.

Stosownie do treści przepisu art. 950 k.c. testament może być sporządzony w formie aktu notarialnego. Złożony do akt sprawy testament spadkodawcy sporządzony przed asesorem notarialnym A. K. (1) sporządzony przez spadkodawcę nie budzi zastrzeżeń Sądu pod względem formalnym.

W toku postępowania uczestnik podniósł okoliczności związane ze zdolnością spadkodawczyni do świadomego tudzież swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli.

W myśl art. 945 par. 1 pkt 1 k.c. testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Oświadczenie woli testatora jest świadome, jeżeli w czasie sporządzania testamentu nie występowały żadne zaburzenia świadomości, a testator jasno i wyraźnie zdaje sobie sprawę, że sporządza testament o określonej treści. Oświadczenie to jest swobodne, jeżeli spadkodawca nie kieruje się motywami intelektualnymi lub pobudkami uczuciowymi mającymi charakter chorobliwy, nie pozostaje pod dominującym wpływem czyjejkolwiek sugestii i zachowuje wewnętrzne poczucie swobody postępowania. Istotne jest zatem, czy w dacie sporządzenia testamentu Z. S. (1) działała z rozeznananiem

Z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy wynika, iż w chwili sporządzania testamentu procesy wolicjonalne spadkodawczyni nie były zakłócone. Znajdowała się w takiej kondycji psychicznej i fizycznej, że była ona w stanie świadomie i swobodnie podjąć decyzje w zakresie swojego majątku na wypadek śmierci i wyrazić swoją rzeczywistą wolę. W tym miejscu wskazać należy, iż dla prawidłowego sporządzenia testamentu istotnym jest, aby wola dokonania tej czynności prawnej powzięta została przez spadkodawczynię bez żadnych zakłóceń, a złożone oświadczenie w pełni odpowiadało woli testatora. Spadkodawczyni powinna posiadać tzw. wolę testowania (animus testandi). Niezachowanie tych wymagań niesie za sobą skutek prawny w postaci nieważności. Przyczyną stanu wyłączającego świadome albo swobodne powzięcie decyzji

i wyrażenie woli może być w szczególności choroba psychiczna spadkodawcy, jego niedorozwój umysłowy, a także przemijające zaburzenia spowodowane np. nadużywaniem alkoholu. Przez brak świadomości należy rozumieć stan, który charakteryzuje się brakiem rozeznania sytuacji i podejmowanych przez siebie działań. Brak swobody oznacza natomiast stan, w którym osoba rozpoznaje co prawda sens własnego i obcego działania, ale ze względu na negatywny wpływ pewnych czynników psychicznych niemożliwe jest swobodne decydowanie.

W niniejszej sprawie Sąd uznał, że testament Z. S. (1) z dnia 4 czerwca 2013 roku jest ważny. Na podstawie zebranego w aktach sprawy materiału dowodowego Sąd stwierdził, że nie miały miejsca okoliczności uzasadniające stwierdzenie nieważności testamentu. Spadkodawczyni co prawda od 2010 roku cierpiała na zaburzenia typu otępiennego, ale miały one charakter przemijający. Zdarzało się, że przy ich większym nasileniu Z. S. (1) nie pamiętała drogi powrotnej do domu, co zdarzało się jeszcze przed sporządzeniem testamentu pod koniec 2012 roku i na początku 2013 roku, ale jednocześnie co potwierdzają zeznania świadków pozostawała w normalnym kontakcie logiczno-słownym. Sam fakt, że Z. S. (1) była dotknięta zaburzeniami psychicznymi nie uzasadnia twierdzenia, że spadkodawca nie był w stanie świadomie powziąć decyzji i wyrazić swojej woli. Świadomość co do dokonywanej czynności oraz swobodę wyrażenia woli w momencie sporządzania testamentu potwierdzają w szczególności zeznania asesora notarialnego sporządzającego przedmiotowy testament, a także opinia biegłego występującego w sprawie, który podkreślił, iż powikłania psychiczne z pewnością zostałyby zauważone podczas sporządzania testamentu. Zdaniem biegłego z dużym prawdopodobieństwem stan psychiczny Z. S. (1) w momencie sporządzania testamentu nie wykluczał jej zdolności do świadomego lub swobodnego podjęcia decyzji i wyrażania woli, a ponadto sama czynność prawna dotyczyła rzeczy dobrze znanych spadkodawczyni. Biegły z zakresu psychiatrii dodał przy tym, iż był to testament mało skomplikowany i nie wymagał wiele, aby go zrozumieć. Stan zdrowia wnioskodawczyni znacząco się pogorszył dopiero w trakcie jej pobytu w ośrodku opieki, wtedy dopiero wnioskodawczyni miała problemy z przypomnieniem sobie imion synów, nie potrafiła powiedzieć gdzie mieszka. Miała problemy z nazywaniem przedmiotów. W tym miejscu wskazać należy, iż spadkodawczyni zdecydowała się sporządzić testament w czasie kiedy mieszkała u swojego syna R. S. (1) i pozostawała pod opieką swojej synowej N. S., o której miała bardzo dobre zdanie. Jej drugi syn W. S. (1) pracował w tym czasie za granicą i rzadko przyjeżdżał do kraju. Przyznał, że nie poświęcał większego zainteresowania sprawami swojej matki. Uczestnik w toku postępowania nie potrafił podać prawidłowej daty jej śmierci. Jego żona J. S. (2) również nie była zainteresowana przejęciem opieki nad teściową. W tej sytuacji trudno odmówić decyzji Z. S. (1) co do sporządzenia testamentu logicznych pobudek.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. zgodnie z którym jeżeli uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego

z uczestników w całości. To samo dotyczy zwrotu kosztów postępowania wyłożonych przez uczestników. O sprzeczności interesów uczestników można mówić, gdy występują w tym postępowaniu jako swego rodzaju przeciwnicy w zakresie żądania rozpoznawanego w tym postępowaniu, a prowadzone postępowanie zbliżone jest do procesu w tym sensie, że uwzględnienie stanowiska jednego z uczestników powoduje pozbawienie określonych praw innych uczestników.

W przedmiotowej sprawie zachodziła sprzeczność interesów wnioskodawcy, który wnosił o stwierdzenie nabycia spadku po Z. S. (1) na podstawie testamentu notarialnego z dnia 4 czerwca 2013 roku i interesami uczestnika, który wnosił o stwierdzenie nabycia spadku po Z. S. (1) na podstawie ustawy. Uwzględnienie stanowiska, którejkolwiek ze stron prowadziło bowiem do odmiennego określenia kręgu spadkobierców po Z. S. (1).

Mając na uwadze powyższe Sąd zasądził do uczestnika W. S. (1) na rzecz R. S. (1) kwotę 377 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania, na którą składała się kwota 360 złotych tytułem zastępstwa prawnego zgodnie z § 9 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz kwota 17 złotych tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Sąd na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy kosztach sądowych w sprawach cywilnych nakazał pobrać od W. S. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Zgierzu kwotę 928,36 złotych tytułem nieuiszczonych wydatków (k. 226, k. 237) przy uwzględnieniu, że uczestnik poniósł już te wydatki do kwoty 300 złotych (k. 214).